

Fakulteti i Gjuhës Angleze

Lenda: INFORMATIKA

Profesori: Dr.sc. Arianit Maraj

arianitmaraj@yahoo.com

Nderlidhja e njesive matese te memories se PC-se me karakteret, fajllat dhe direktoriumet

- **Madhesia e fajllit**

- Secili bajt paraqet nje karakter, sic jane shkronjat e alfabetit, numrat, shenjat e pikesimit etj.
- Nje dokument qe ka 250 ose me teper karaktere do ta kete madhesine prej 250 bajt.
- P.sh., nje flopy disk me kapacitet 1.4 Mb do ti kete 1 400 000 karaktere - te themi, 200 000 fjale.
- Madhesia e nje direktoriumi (ose folderi) gjendet duke mbledhur madhesine e secilit fajll qe ndodhet ne ate folder.
- Madhesite e fajllave ose foldereve gjendet shume lehte ne Windos duke klikuar me tastin e djathte te mausit dhe duke klikuar ne “Properties”

Nderlidhja e njesive matese te memories se PC-se me karakteret, fajllat dhe direktoriumet

- **Bajti**

- Nje bajt perbehet nga 8 bit
- Secili bit mund te jete “on” ose “off” (1 ose 0)
- Kjo jep totalin prej 256 kombinimeve te ndryshme ($2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 = 256$)
- Zgjedhja e 256 karaktereve behet permes tastieres, varesisht nga gjuha qe perdoret.

Pajisjet hyrese

Pajisjet hyrese

- **Mausi/Miu**

- Ju mundeson qe t'i zgjedhni menyte dhe ikonat, t'i zhvendosni ato etj.

- **Tastiera**

- Ju mundeson qe te futni informata ne kompjuter. Teknikisht, tastiera perbehet nga taste dhe kontrollues elektronike.

- **Trackball (Topi “ndjekes”)**

- Eshte nje alternative e miut tradicional dhe preferohet me shume nga dizajneret per grafike. Mundeson nje precizitet dhe kontroll me te madhe gjate punes me kompjuter

Pajisjet hyrese

- **Skaner-et**

- Jane pajisje hyrese qe mund te lexojne tekst ose ilustrime te ndryshme nga letra dhe ato informata i perkthejne ne nje forme qe eshte e njohur per kompjuterin

- **Touchpad**

- Eshte nje pajisje e desktopit dhe reagon ne shtypje. Perdoret me laps te lidhur.

- **Light Pen**

- Eshte pajisje hyrese me detektor te ndjeshem ndaj drites permes te cilit zgjedhen objektet e deshiruara ne ekran

- **Joystick**

- Per te luajtur ne kompjuter duhet te kemi pajisje speciale hyrese, te quajtur “Joystick”.

Pajisjet hyrese

- **Kamera digjitale**

- Funkcionon ne te njejten menyre sikurse edhe kamera tradicionale me shirit, por incizimet e kameres digjitale ruhen ne memorie te vendosur ne kamere, qe pastaj mund te barten lehte ne kompjuter dhe perpunohen me ndonje program.

- **Mikrofoni**

- Mikrofoni eshte mjeti qe shnderron zerin ne sinjal te perpunueshem per kompjuterin. Pra, shnderron sinjalin akustik ne impulse elektrike.

Pajisjet dalese

Pajisjet dalese

- **Monitori (ekrani) – VDU – Video Display Unit**

- Ekranit apo monitori eshte lidhja me e rendesishme ne mes te kompjuterit dhe perdoruesit.
- Rezolucioni i ekranit matet ne piksela (piksel: element i fotografise). Ekranet e 15 incheve zakonisht kane 1024 me 768 piksela dhe mund ti paraqesin me shume se 16 milion ngjyra te ndryshme.

- **Printeret**

- Shtypesit (printeret) jane pajisje dalese te cilat te dhenat ne ekran i shtypin ne leter. Sikurse kompjuteri qe ka memorien e vet, edhe shtypesi e ka memorien e vet. Sa me shume memorie te kete shtypesi, aq me lehte do te shtypen faqet qe kane shume grafike.

Pajisjet dalese

- **Shtypesit llaserik**

- A Shtypesit llaserik japin nje shtypje te shpejte dhe te cilesise se larte. Quhen llaserike sepse ne ta gjendet nje laser i vogel. Keta shtypes perdorin toner-in pa ngjyre

- **Shtypesit llaserik me ngjyra**

- Shumica e shtypesve shtypin me dy ngjyra, bardh e zi. Cmimi i shtypjes se nje faqeje me ngjyra eshte shume me i larte se bardh e zi. Shtypesit laserik me ngjyra perdorin 4 tonere.

Pajisjet dalese

- **Ploteri**

- Ploteri, si pajise dalese, eshte i njejte si shtypesi, por perdoret per fleta me dimensione me te medha. Perdoret shume ne dizajn dhe ne sektoret e hulumtimit

- **Altoparlanti**

- Altoparlantet jane pjese shtese te kompjuterit qe sherbejne per te permiresuar performancen auditive. Ekzistojne shume lloje dhe kualitete dhe secili prej tyre jep burim me te mire te zerit se sa altoparlanti i brendshem i kompjuterit

Pajisjet hyrese/dalese

- **Touchscreens**

- Eshte video monitor qe reagon me prekje ne pozicionin e caktuar ne ekran, per te kryer veprime te caktuara

Pajisjet per ruajtjen e te dhenave

Krahasimi i pajisjeve qe perdoren per ruajtjen e te dhenave

- **Hard Disk-u**
- **Shpejtesia:**
 - Shume te shpejte!
- **Kapaciteti:**
 - Enorm! Shpesh e kalon vleren e 80 GB. Nje GB eshte ekuivalent me 1024 MB.
- **Kostoja:**
 - Kostoja e hard diskut gjithnje e shume po bjen dhe paraqet menyren me te lehte per ruajtjen e te dhenave.

Dallimi ndermjet hard diskut te brendshem dhe te jashtem

- **Hard disqet e brendshme vendosen ne shtepize, perderisa ata te jashtem kycen ne ndonje nga portet e jashtme, se fundmi edhe ne USB.**

Krahasimi i pajisjeve qe perdoren per ruajtjen e te dhenave

- **Disketa (Floppy Disk)**

- **Shpejtesia**

- Shume e vogel!

- **Kapaciteti**

- 1.44 MB

- **Kostoja**

- Shume e lire, sot eshte veshtire edhe te gjenden sepse kane dale nga perdorimi

Krahasimi i pajisjeve qe perdoren per ruajtjen e te dhenave

- **CD-ROM**
- **Shpejtesia**
 - Shume me e vogel sesa shpejtesia e Hard diskut.
- **Kapaciteti**
 - Rreth 650 MB
- **Kosotoja**
 - Shume e ulet

Ne CD-R mund te "shkruhet" vetem njehere

Ne CD-RW disqet mund te shkruhet me shume se njehere.

Krahasimi i pajisjeve qe perdoren per ruajtjen e te dhenave

- **DVD Drives**

- **Shpejtesia**

- Me te shpejta sesa CD-ROM, por me te ngadalshme sesa hard disqet.

- **Kapaciteti**

- Deri ne 17 GB

- **Kostoja**

- Me te shtrenjeta sesa CD-ROM-et

Krahasimi i pajisjeve qe perdoren per ruajtjen e te dhenave

- **Zip Disku**

- U ngjan shume flopy disketave, por ka kapacitet me te madh (deri ne 250 Mb) dhe shpejtesi shume me te madhe te transferit te te dhenave.

Kuptimi i qellimit te formatizimit te diskut

- Para se te fillohet me pune me disqe si floppy ose hard disk, ato duhet te formatizohen
- Formatizimi i mundeson sistemit operativ qe te parapergatit/pershtat diskun fizik me sistemin operativ punues ne menyre qe t'i lexoje dhe t'i ruaje informatat ne disk
- Nese formatizohet disku i cili permban te dhena, atehere do te behet fshierja e te gjitha atyre te dhenave

Softueri

Llojet e softuereve

Dallimi ndermjet sistemit operativ dhe programeve aplikative

- **Sistemi operativ**

- Eshte programi me i rendesishem ne nje kompjuter
- Permes tij ekzekutohet cdo program tjeter aplikativ
- Sistemi operativ perkujdeset per funksionet baze te kompjuterit sic jane njohja e hyrjeve prej tastieres, daljet ne pajisjet dalese, mbajtja e shenimeve per ndryshimet ne fajlla dhe direktorume dhe kontrollimi i pajisjeve periferike si disqet dhe shtypesit

Dallimi ndermjet sistemit operativ dhe programeve aplikative

- **Sistemi operativ**

- Ekzistojne sisteme operative te ndryshme, por i pari qe eshte shfrytezuar ka qene DOS (disk operating system) i paraqitur nga firma IBM ne vitin 1981.
- Pasi qe per te punuar me te eshte dashur qe shfrytezuesit te jene te avancuar ne njohurite e kompjuterit, firma Microsoft paraqiti Windowsin 3.11 si sistem operativ shume me te persosur se DOS. Me vone paraqitet nga Microsofti edhe Windows 95, NT, 98, ME, 2000, XP ...
- Gjithashtu, ka edhe sisteme tjera operative si UNIX e LINUX

Dallimi ndermjet sistemit operativ dhe programeve aplikative

- **Softueri aplikativ**

- Programe aplikative jane te gjitha programet qe ju i shfrytezoni pasi qe sistemi operativ te jete i startuar (ngarkuar). Si p.sh. Programi per procesimin e fjaleve, te bazes se te dhenave

Rendesia e versioneve te softuerit

- **Versionet e reja te softuerit mund te bejne:**
 - Riparimin e gabimeve te ndryshme qe kane qene prezente ne versionin e meparshem
 - Adresimin dhe riparimin e ceshtjeve te sigurise qe kane qene prezente ne versionin e meparshem
 - Paraqesin vecori shtese

Sistemi operativ

Funksionet kryesore te nje sistemi operativ

- **Linku ndermjet harduerit dhe shfrytezuesit**
- **E ben kompjuterin te lehte per tu perdorur pa pasur nevoje te kuptohen bitet dhe bajtet.**

Disa nga sistemet operative

- **Windows 95**
- **Windows 98**
- **Windows ME**
- **Windows XP**
- **Linux**
- **Unix**

Softueri aplikativ

Lista e disa aplikacioneve softuerike

- **Aplikacionet per procesimin e fjaleve**

- Microsoft Word
- Lotus Word Pro
- WordPerfect

- **Aplikacionet per kalkulimin e tableave**

- Microsoft Excel
- Lotus 123

- **Aplikacionet per baza te te dhenave**

- Microsoft Access
- Lotus Approach

Lista e disa aplikacioneve softuerike

- **Programi per llogari - Payroll**
 - Sage software
- **Aplikacionet per prezantime**
 - Microsoft PowerPoint
 - Lotus Freelance
- **Desktop publishing**
 - Microsoft Publisher
 - Adobe Photoshop
- **Aplikacionet multimediale**
 - Microsoft's Encarta CD-ROM based encyclopaedias

Interfejsi Grafik i perdoruesit- Graphical User Interface (GUI)

Cka eshte GUI?

- Interfejsi grafik i perdoruesit (GUI) i mundeson perdoruesit qe t'i shfrytezoje perparesite grafike te kompjuterit, dmth, shfrytezuesi nuk ka nevoje t'i mesoje urdherat matematikor/programues te kompjuterit, por komunikon me kompjuterin permes elementeve te ndryshme kontrolluese (butonave, menyve, listave, etj)
- Shembuj te sistemeve operative qe perdorin GUI perfshine: Windows 3.1, Windows 95/98/2000, Windows Me/XP, Windows NT dhe IBM's OS/2

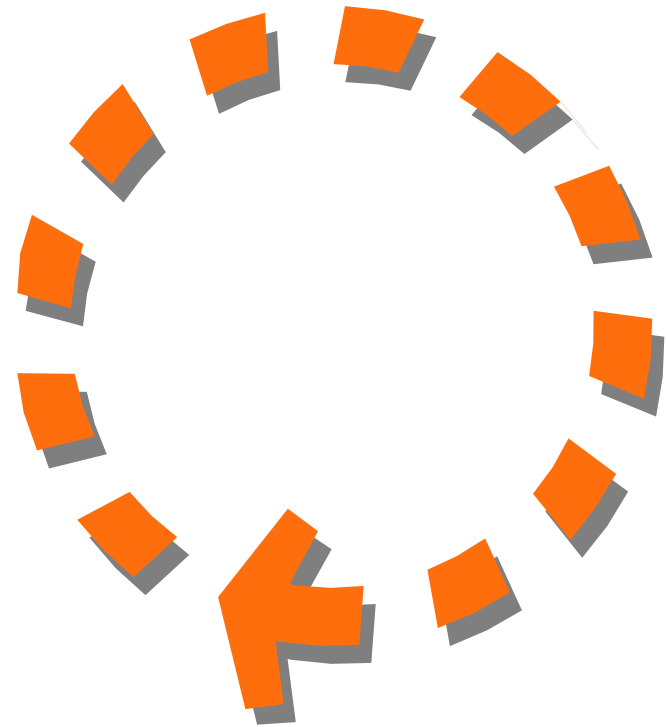
Perparesite e perdorimit te GUI

- Te gjitha programet, pa marre parasysh prodhuesin e tyre, duken njejte, prandaj shfrytezimi i tyre eshte i ngjashem
- Programi aplikativ eshte dizajnuar ne menyre qe t'ia lehtesoje punen shfrytezuesit

Zhvillimi i sistemeve

C'eshte zhvillimi i sistemeve?

- Eshte term gjeneral i shfrytezuar per te shpjeguar menyren se si nje softuer i ri eshte specifikuar, koduar nga kompjuteri, testuar dhe se fundi shperndare tek shfrytezuesit
- Kjo behet ne nje cikel, me c'rast se pari behet **analiza** e kerkesave te shfrytezuesve, pastaj behet **dizajni**, kjo pastaj percillet tek programeret te cilet **krijojne** programin, behet **testimi** i programevit dhe merren verejtjet nga shfrytezuesit dhe ne fund behet trajnimi i shfrytezuesve dhe perdorimi i tij.

Pyetje dhe Përgjigje

- **Shembull i softuerit të sistemit është?**
 - Procesuesi i fjalëve**
 - Kalkulimi i tabelave**
 - Ueb shfletuesi**
 - Sistemi Operativ**

Pyetje dhe Përgjigje

Cila nga këto është mangësi e GUI-së?

- Lehtë për tu përdorur
- Nuk keni nevojë të mësoni komanda
- Shfrytëzon fuqi të shumtë procesuese

Pyetje dhe Përgjigje

Cili nga këta softuerë kontrollon funksionet e harduerit?

- Softuerët aplikativë**
- Ueb shfletuesit**
- Sistemi Operativ**
- Firewall-i**

Pyetje dhe Përgjigje

GUI nënkupton?

- Graphical User Interface**
- General User Invention**
- Graphical Utilities Interface**
- General User Idea**

Pyetje dhe Përgjigje

Njësia matëse më e vogël e memorimit quhet?

- Mega-bajt
- Bajt
- Kilo-bajt
- Bit

Pyetje dhe Përgjigje

Krijuesi i tabelave, baza e shënimeve dhe procesuesi i fjalëve janë shembuj të

- Sistemeve Operative
- Freeware
- Aplikacione aplikative
- Harduerë

Pyetje dhe Përgjigje

Cila nga këto është shembull i sistemit operativ?

- Microsoft Office
- Norton
- Windows XP
- Internet Explorer

Pyetje dhe Përgjigje

Cila nga këto zgjidhje është më e mira për ruajtjen e shënimeve të klientëve?

- Tabelat
- Baza e të dhënave
- Procesuesi i fjalëve
- DTP-ja

Pyetje dhe Përgjigje

Cila nga këto pajisje është e përshtatshme për arkivim të të dhënave?

- Modemi
- DVD per back-up
- Ploteri
- Skeneri

Pyetje dhe Përgjigje

Cilin softuer do ta përdorni për të krijuar një letër ?

- Web shfletuesin**
- Softuer per tabela**
- Softuer per Kontabilitet**
- Softuer per perpunimin e fjaleve**

Pyetje dhe Përgjigje

Cila nga këto përshkruan komponentët esenciale të teknologjisë informative?

- Memoria primare dhe sekondare
- RAM dhe ROM
- Hardueri, Softueri dhe teknologjitë e komunikimit
- Hardueri dhe shareware

Ju faleminderit!